

Судова система Африканського Союзу

Монографія є комплексним дослідженням інституційно-правових засад становлення та функціонування судової системи Африканського Союзу. Представлено генезу системи міжнародного правосуддя на Африканському континенті в історичному, теоретичному та практичному вимірах. У монографії акцентується увага на багаторівневому захисті прав людини і народів Африки. Проаналізовано ключові міжнародно-правові акти, покладені в основу діяльності Африканського Союзу, передусім його судової системи, яка динамічно еволюціонує. Окрему увагу приділено аналізу практики Африканської (Банжульської) комісії з прав людини і народів та Африканського суду з прав людини і народів. Узагальнені та проаналізовані підходи до захисту прав народів крізь призму африканської (Банжульської) хартії прав людини і народів, а також судові механізми їх захисту.

Національна академія наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького

Улиганець В. Є.

СУДОВА СИСТЕМА Африканського Союзу

Монографія

ЮРІНКОМ ІНТЕР

Київ – 2025

УДК 347.97/.99(6-6AC)(02)
У25

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
(протокол № 8 від 24 червня 2025 р.)*

Рецензенти:

Медведева Марина Олександрівна –
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного права
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Смирнова Ксенія Володимирівна –
доктор юридичних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
(міжнародне співробітництво)
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Тимченко Леонід Дмитрович –
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
міжнародного права та прав Європейського Союзу
Державного податкового університету.

Улиганець В. Є.

У25 **Судова система Африканського Союзу:** монографія. Київ : Юрінком
Інтер, 2025. 360 с.

ISBN 978-966-667-941-6

Монографія є комплексним дослідженням інституційно-правових засад становлення та функціонування судової системи Африканського Союзу. Представлено генезу системи міжнародного правосуддя на Африканському континенті в історичному, теоретичному та практичному вимірах. У монографії акцентується увага на багаторівневому захисті прав людини і народів Африки. Проаналізовано ключові міжнародно-правові акти, покладені в основу діяльності Африканського Союзу, передусім його судової системи, яка динамічно еволюціонує. Окрему увагу приділено аналізу практики Африканської (Банжульської) комісії з прав людини і народів та Африканського суду з прав людини і народів. Узагальнені та проаналізовані підходи до захисту прав народів кризь призм Африканської (Банжульської) хартії прав людини і народів, а також судові механізми їх захисту.

Видавництво «Юрінком Інтер» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. Ця книга виготовлена з паперу, сертифікованого Forest Stewardship Council®

УДК 347.97/.99(6-6AC)(02)

ISBN 978-966-667-941-6

© Улиганець В. Є., 2025
© Юрінком Інтер, 2025

Професору Олександру Мережку

Na kila kitu katika ulimwengu huu pamoja
sio thamani kwangu kuliko wewe peke yako!

Зміст

Перелік умовних позначень і скорочень	7
Вступ.	8
РОЗДІЛ 1	
Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу	13
РОЗДІЛ 2	
Генеza системи міжнародного правосуддя в Африці ...	39
2.1. Історико-правові передумови та чинники формування системи органів правосуддя в Африканському Союзі	41
2.1.1. Колоніалізм	41
2.1.2. Деколонізація	55
2.2. Політико-правові аспекти інституціоналізації механізмів запобігання та розв'язання спорів і конфліктів у рамках Африканського Союзу ...	65
2.3. Механізм запобігання, регулювання і вирішення конфліктів	77
РОЗДІЛ 3	
Теоретико-прикладні засади функціонування системи органів міжнародного правосуддя в Африканському Союзі	91
3.1. Концептуально-правові засади становлення та розвитку судової системи Африканського Союзу	93
3.2. Африканська комісія з прав людини і народів як квазісудовий орган Африканського Союзу в контексті її сталої практики.	121
3.3. Африканський суд з прав людини і народів у системі регіонального правосуддя: теоретико-прикладний вимір	141

РОЗДІЛ 4

Трансформація судової системи

Африканського Союзу177

4.1. Організаційно-правові засади
формування та розвитку судової системи
Африканського Союзу179

4.2. Правові засади регулювання заснування
та функціонування Африканського суду
справедливості з прав людини203

4.3. Розширення юрисдикції Африканського суду
справедливості з прав людини і народів231

Висновки303

Список використаних джерел318

Перелік умовних позначень і скорочень

АС / Союз	– Африканський Союз
ОАЄ / Організація	– Організація Африканської Єдності
КППА / Комісія	– Комісія з посередництва, примирення та арбітражу
МЗРВК / Механізм	– Механізм запобігання, регулювання і вирішення конфліктів
АХПЛН / Хартія / Банжувльська хартія	– Африканська (Банжувльська) хартія прав людини та народів 1981 р.
АКПЛН / Банжувльська комісія	– Африканська (Банжувльська) комісія з прав людини і народів
АСПЛН / Африканський суд	– Африканський суд з прав людини і народів
Протокол АСПЛН	– Протокол до Африканської хартії прав людини і народів щодо заснування Африканського суду з прав людини і народів 1998 р.
Суд АС	– Суд Африканського Союзу
АССПЛ	– Африканський суд справедливості та прав людини
АССПЛН	Африканський суд справедливості та прав людини і народів
Протокол Малабо	– Протокол щодо поправок до Протоколу про Статут Африканського суду справедливості та прав людини 2014 р.
Додаток до Протоколу Малабо	– Додаток до Протоколу щодо поправок до Протоколу про Статут Африканського суду справедливості та прав людини 2014 р.
ООН	– Організація Об'єднаних Націй
ЄС	– Європейський Союз
ЄСПЛ	– Європейський суд з прав людини

Вступ

Судова система Африканського Союзу є результатом тривалого та складного процесу становлення: від Комісії посередництва, примирення та арбітражу, *ad hoc* Комісії семи для розв'язання міжнародного збройного конфлікту між Марокко та Алжиром, заснованих у рамках Організації Африканської Єдності, наступником якої став Африканський Союз, і до Африканського суду справедливості та прав людини і народів.

Історія формування судової системи Африканського Союзу є свідченням послідовного пошуку регіональної моделі правосуддя, здатної поєднати міжнародні стандарти з особливостями африканської правової культури, архетипами правового мислення, традиціями та цінностями. Починаючи з Комісії семи, створеної *ad hoc* для врегулювання збройного конфлікту між Марокко та Алжиром (*de jure* перший орган), та Комісії посередництва, примирення і арбітражу (*de facto* перший орган), яка формально вважається першим постійнодіючим органом для вирішення міжнародних конфліктів у рамках Організації Африканської Єдності, африканські держави крок за кроком формували власну судову систему, яка все ще перебуває в процесі становлення та пошуку найкращих судових моделей для держав Африканського континенту.

Особливу роль у формуванні регіонального механізму захисту прав людини і народів та розбудові судової системи відіграло ухвалення Африканської (Банжувльської) хартії з прав людини і народів 1981 р., яка створила нову парадигму у сфері захисту прав людини та народів, з урахуванням африканської філософії, правової культури, архетипів правового мислення та цінностей. Банжувльська хартія прав людини і народів 1981 р. стала ідейним, філософським та юридичним підґрунтям африканської системи захисту прав людини та народів. Її унікальність полягає у поєднанні індивідуальних (прав людини) і колективних прав (прав народів), що відображає африканський комунітарний світогляд.

З метою реалізації прав, гарантованих людям та народам Африки, що закріплені в Банжувльській хартії прав людини і народів, було створено Банжувльську комісію з прав людини і

народів. Цей квазісудовий орган став першою інституцією із захисту прав людини та народів у регіональному вимірі.

Створення Африканського суду з прав людини і народів стало одним із ключових етапів розбудови судової системи АС. Завдяки широкій юрисдикції та праву надавати консультативні висновки, окрім рішень у справі, він став *de facto* головним судовим органом АС. Юрисдикція цього Суду охоплює тлумачення будь-яких міжнародних договорів з прав людини, ратифікованих державою – учасницею Протоколу до Африканської хартії прав людини і народів про створення Африканського суду з прав людини і народів, що є новацією в практиці міжнародного правосуддя.

Унікально вирізняє самобутність підходів цієї регіональної системи захисту прав людини та народів тлумачення Банжувльською комісією з прав людини і народів та Африканським судом з прав людини і народів поняття «прав народів». Ця практика ґрунтується на міжнародному праві, враховує досвід європейської та міжамериканської систем захисту прав людини, зважаючи на міжнародно-правові звичаї, культурне різноманіття, етнофілософію та історичну специфіку Африки. Варто також зазначити, що у світлі усталеної практики інтерпретація «прав народів» є динамічною категорією, що адаптується до відповідних соціоправових реалій, даючи змогу розширено трактувати цей термін з метою захисту спільнот / груп, чиї права порушуються. Такий підхід сприяє захисту не лише прав народів, а й спільнот / груп, які хоч за своєю суттю є меншою соціальною одиницею, проте в разі порушення їхніх прав (залежно від порушеного права для їх виживання) захищатимуться як права народів у рамках судової системи Африканського Союзу.

Підвалини подальшого розвитку судової системи Африканського Союзу було закладено шляхом ухвалення протоколів та статутів Суду Африканського Союзу, Африканського суду справедливості та прав людини та Протоколу щодо поправок до Протоколу про Статут Африканського суду справедливості та прав людини 2014 р. (Протоколом Малабо). Зокрема було поширено юрисдикцію Африканського суду справедливості та прав людини і народів на міжнародні злочини (геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини, агресія) та транснаціо-

нальні злочини (піратство, тероризм, торгівля людьми, злочин неконституційної зміни влади, найманство, незаконна експлуатація природних ресурсів, корупція, відмивання коштів, торгівля наркотиками, торгівля небезпечними відходами). Тож уперше в історії міжнародного права регіональний суд отримав повноваження розглядати справи не тільки про порушення прав людини, а й про міжнародні та транснаціональні злочини.

Системний аналіз підходів до становлення та розвитку судової системи Африканського Союзу свідчить, що вона є унікальним прикладом сприяння гармонізації правових традицій держав – членів Африканського Союзу з міжнародними стандартами, що підкреслює її важливість не лише у регіональному контексті, а й для забезпечення міжнародного правового порядку, зокрема підтримання міжнародного миру та безпеки, що відповідає цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй, а також статті 52 її Статуту.

Досягнення Африканського Союзу в розбудові судової системи втілюються в комплексному і системному розвитку міжнародного правосуддя в його рамках. Цей процес, з огляду на об'єктивні причини, є повільним і складним, однак важливо, що проглядається поступ у напрямі еволюційного розвитку судової системи Африканського Союзу, ефективність якої цілком узалежнена від усунення наявних недоліків.

Метою цієї монографії є комплексне висвітлення сутності організаційно-правових і концептуальних основ функціонування судової системи Африканського Союзу в контексті її історичного розвитку, інституційної трансформації та практики. Задля досягнення цієї мети проаналізовано правову природу судових і квазісудових органів АС, осмислено процес формування самої моделі регіональної системи правосуддя на Африканському континенті та охарактеризовано специфіку його еволюції з урахуванням африканських правових традицій, ідей пан-африканізму та глобальних викликів міжнародного права.

Під час дослідження проведено аналіз генези судової системи АС, здійснено періодизацію її розвитку, досліджено політико-правові чинники становлення ключових інституцій, зокрема Банжувльської комісії з прав людини і народів та Африканського суду з прав людини і народів, а також нової

моделі судового органу, закріпленої Протоколом Малабо – Африканського суду справедливості та прав людини і народів, яким передбачається об'єднання Африканського суду з прав людини і народів з Судом Африканського Союзу в єдиний судовий орган, який включатиме три секції: із загальних питань; прав людини і народів; міжнародного кримінального права, а остання секція має складатися з трьох палат: перша – Палата досудового провадження, друга – Судова палата і третя – Апеляційна палата. Запропоновано концепцію майбутнього реформування Африканського суду справедливості та прав людини і народів, зокрема підходів до юрисдикції Другої секції цього новоствореного Суду відповідно до встановлених процедур, з акцентом на тому, щоб взяти за основу модель юрисдикції Європейського суду з прав людини.

Монографія адресована широкому колу дослідників міжнародного права, африканських студій, прав людини, порівняльного правознавства, аспірантам і студентам-міжнародникам, а також усім, хто прагне глибше осмислити процеси еволюції судової системи Африканського Союзу.

Розділ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ АФРИКАНСЬКОГО СОЮЗУ

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу

Україна 22 червня 2016 р. офіційно набула статусу держави-спостерігача при АС¹, що об'єднує всі держави Африканського континенту, з якими поступово, у тому числі завдяки розширенню дипломатичних представництв, вибудовуються багатогранні відносини на основі системності, гнучкості та адаптивності. Інтенсифікації взаємовигідного партнерства сприяє укладення першої в історії МЗС України Комунікаційної стратегії Україна – держави Африки 2024–2026 рр., в якій викладено основні підходи і окреслені реалії поточної ситуації, визначено пріоритети та механізми спільного стратегічного партнерства, орієнтованого на результат². Тож поглиблення і розширення співробітництва України з АС, характерні риси, особливості діяльності та тенденції розвитку цієї міжнародної міжурядової організації, еволюція та ефективність її судової системи потребують комплексного осмислення, переосмислення відповідно до конкретно-історичних умов та висвітлення з урахуванням методологічних і теоретико-прикладних аспектів, а також їх взаємозв'язку та динаміки розвитку. Переваги і недоліки функціонування інституційно-правового механізму АС, його судової системи, стан відповідності міжнародним стандартам, колізії, прогалини та деякі інші вади окремих актів АС дедалі більше привертають увагу науковців і практиків, об'єднані зусилля яких можуть посприяти розв'язанню окреслених проблем, а не їхніх поодиноких проявів.

Прямий і зворотний зв'язок науки і практики є запорукою своєчасного та належного реагування на політичні, культурні, соціальні та економічні детермінації, на трансформацію суспільних відносин, а також геополітичні та геоекономічні перетворення, на глобалізаційні та інтеграційні процеси, маючи на меті наповнення їх новим змістом задля досягнення бажаних результатів, зважаючи на особливості розвитку Африканського континенту. Монографія спирається на практику, реалії сьогодення, щонайменше як на емпіричну базу дослідження, не нех-

¹ Ukraine has obtained the observer status in the African Union. 2016. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/48625-ukrajina-nabula-status-sposterigacha-v-afrikansykomu-sojuzi> (дата звернення: 17.12.2023).

² Комунікаційна стратегія України – держави Африки: 2024–2026 рр. 13 с. С. 6. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf> (дата звернення: 03.01.2025).

туючи теоретико-концептуальним супроводженням, враховуючи міждисциплінарний характер обраної теми, множини пізнавальних завдань і чисельності практичних проблем, що мають бути розв'язані за допомогою засобів наукового прогнозування.

Актуальність досліджуваної проблематики обумовлена низкою чинників, визначає напрями і пріоритети пізнавальних завдань, тенденції розвитку судової системи АС з огляду на її поліфункціональний характер. Нагальна необхідність удосконалення судової системи АС міститься у низці площин. При цьому однією з основних причин актуалізації потреби вдосконалення судової системи АС є необхідність перегляду з метою оновлення міжнародно-правових засад регулювання її функціонування, враховуючи трансформації суспільних відносин у державах – членах АС, орієнтовані на суспільні потреби незалежності та справедливості.

Дослідження проблематики судової системи Африканського Союзу вимагає застосування відповідної методології юридичних досліджень. Використання різних методів пізнання права дає можливість комплексного висвітлення багатоаспектності еволюції і функціонування судової системи АС. Водночас методологія, покладена в основу монографії, є важливою для досягнення окресленої мети, а також задля об'єктивного, ґрунтовного та системного розкриття об'єкта і предмета дослідження. В основі методології останнього лежить філософія критичного раціоналізму, одним із представників якої є видатний філософ науки Карл Поппер. Ця філософія, зокрема, означає необхідність починати наукове дослідження, у тому числі в сфері міжнародного права, з визначення та обґрунтування наукової гіпотези, яка піддається критичному аналізу³.

Для пізнання такого специфічного явища правової реальності, як судова система АС, необхідно використовувати різні методи наукового дослідження. Серед них особливе значення мають ті методи, за допомогою яких сутність судової системи АС можна дослідити не лише під кутом зору впорядкованої сукупності, системи норм та інститутів міжнародного права, як це пропонує нормативізм Ганса Кельзена, а й як певне явище соці-

³ Popper K. A Pocket Popper / ed. by D. Miller. Great Britain: Fontana Press. 1987. 479 p. P. 30.

альної реальності в історико-еволюційному контексті. З точки зору Ганса Кельзена, право є засобом реалізації політичних і соціальних цілей⁴. У такому ракурсі судова система АС є також інструментом реалізації тих політичних і соціальних цілей, які ставлять перед собою держави Африки.

У сучасній науці міжнародного права одним із домінуючих напрямів залишається теорія юридичного позитивізму, однак у рамках цього напрямку існують різні школи позитивізму, в тому числі у сфері міжнародного права. Дослідниця позитивізму в міжнародному праві Моніка Гарсія-Салмонес Ровіра вважає, що, незважаючи на різноманітність цих шкіл, їхньою спільною рисою є поняття «інтересів», які формують єдиний правовий фундамент для відповідних видів позитивізму⁵. З огляду на це основною категорією позитивістського аналізу судової системи АС можуть бути інтереси держав – членів АС, які знаходять своє вираження у міжнародних договорах та діяльності цієї регіональної міжнародної організації.

Як стверджує професор соціології права Філіп Селзнік, аналіз права та його явищ, пов'язані з конфліктом між тими, хто вбачає в праві функціональну необхідність і розглядає право як факт, або як інструмент практичного розв'язання проблем, та тими, хто аналізує право з точки зору моральних досягнень⁶. Виходячи з викладеного, судову систему АС варто розглядати, з одного боку, як інструмент розв'язання певних проблем, а з іншого, як уособлення досягнення певного рівня морального розвитку. Окреслена точка зору є проявом того, що Ф. Селзнік називає «правовим ідеалізмом»⁷.

Монографічне дослідження, присвячене еволюції судової системи АС, виконано з урахуванням сучасної парадигми в методології правового пізнання, яка, на думку професора Юрія Оборотова та філософа права Костянтина Горобця, «базу-

⁴ Von Bernstorff J., Dunlap T. The Public International Law Theory of Hans Kelsen: Believing in Universal Law. Cambridge University Press, 2010. 344 p. P. 60–61.

⁵ García-Salmones Rovira M. The Project of Positivism in International Law. Oxford: Oxford University Press, 2013. 427 p. P. 1–2.

⁶ Selznick P. Law, Society, and Industrial Justice. Russell Sage Foundation. 1969. 290 p. P. 8.

⁷ Selznick P. Law, Society, and Industrial Justice. Russell Sage Foundation. 1969. 290 p. P. 8–9.

ється на ідеях інтерсуб'єктивності, додатковості, плюралізму та міждисциплінарності», з огляду на сучасну парадигму право і знання про нього є сферами різних інтерпретацій⁸.

На переконання професора Олександра Мережка, методологія є вченням про структуру, принципи побудови, логічну організацію, методи і способи пізнання юридичної реальності, зокрема міжнародно-правової реальності⁹. В науковому дослідженні використовувалися такі методи наукового пізнання, які дали можливість представити цілісну картину еволюції судової системи АС. Ці методи пізнання можна класифікувати за різноманітними критеріями, втім, особливий інтерес у контексті дослідження становить багаторівнева концепція методологічного знання, в якій усі методи науки пізнання поділені на 3 основні групи (рівні): філософські методи, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи¹⁰. У рамках цієї монографії стали в пригоді не лише спеціально-юридичні методи, а й методи, що належать до інших сфер знань, тож остання група поєднуватиме спеціально-наукові методи.

Філософський рівень методів дослідження:

- застосований діалектичний метод сприяв дослідженню еволюції судової системи АС, що становить єдність і боротьбу таких протилежностей, як тенденція до універсалізації правових явищ, з одного боку, та, з іншого, тенденція до регіоналізації у міжнародному праві. Ці протилежні тенденції дають поштовх розвитку АС загалом та його судовій системі зокрема. Водночас цей метод забезпечив висвітлення теми монографічного дослідження у взаємозв'язку юридичних, зокрема міжна-

⁸ Оборотов Ю. М., Горобець К. В. Методологія правового пізнання. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін.; Національна академія правових наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Національний юридичний ун-т імені Ярослава Мудрого, 2017. 461 с. С. 460–463.

⁹ Мережка А. А. Гносеология международного права. Введение в философию международного права. Киев: Юстиниан, 2002. 139 с. С. 9.

¹⁰ Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 т. Х.: Право, 2016. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2017. С. 456–460. (С. 456–457).

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу

родно-правових, аспектів з іншими чинниками, як-от: економічними, геополітичними, соціальними тощо;

- завдяки аксіологічному методу проаналізовано цінності африканської правової культури, покладені в основу міжнародних договорів АС та його судової системи;
- метод аналізу застосовувався для вивчення історичних, міжнародно-правових та інституційних аспектів становлення і розвитку судової системи АС. Проаналізовано етапи еволюції цієї судової системи, що уможливило виявлення ключових концептуальних проблем її розвитку. Розглянуто юрисдикцію АСПЛН та мандат АКПЛН, а також особливості функціонування, їх взаємодію та організаційні недоліки. На основі аналізу норм БХПЛН, Протоколу Малабо 2014 р. та інших міжнародних договорів виявлено унікальність підходів до захисту прав людини та народів у Африці;
- герменевтичний метод використовувався для вивчення та інтерпретації понятійно-категоріального апарату і тлумачення положень міжнародно-правових актів, проаналізованих у роботі;
- за допомогою синергетичного методу представлено взаємозв'язок між судовими та квазісудовими органами АС.

Загальнонаукова група методів пізнання:

- системно-структурний метод дослідження дав можливість висвітлити цілісну систему міжнародного правосуддя у рамках АС, виокремити основні структурні елементи цієї системи, надати їх функціональну характеристику і дослідити взаємозв'язки між ними;
- історичний метод аналізу надав змогу оцінити історичні, політичні, геополітичні, соціальні, культурні та економічні передумови і чинники, які вплинули на формування сучасної судової системи АС;
- метод моделювання дав можливість сконструювати відповідні органи АС в єдину судову систему та продемонструвати, що її складові взаємопов'язані та взаємодоповнюють одна одну;
- метод реконструкції був використаний для з'ясування змісту явищ і процесів, пов'язаних із судовими та квазісудови-

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу

ми органами ОАЄ / АС у зв'язку з недостатністю інформації та відсутністю узагальнень причинно-наслідкових зв'язків;

- шляхом застосування функціонального методу розглянуто квазісудові та судові органи ОАЄ / АС, покликані виконувати відповідні функції у межах наданої юрисдикції. Досліджено роль, місце, взаємозв'язки цих судових і квазісудових органів у контексті виконання покладених на них функцій і повноважень;

- метод прогнозування дав можливість сформулювати судження про тенденції розвитку судової системи АС.

Спеціально-наукові методи дослідження:

- застосування методу юридичного позитивізму сприяло аналізу міжнародних договорів, покладених в основу функціонування АС та його судових і квазісудових органів;

- порівняльно-правовий метод дав змогу здійснити компаративний аналіз організації та діяльності судових і квазісудових органів АС, а також цих органів з міжнародними судовими установами Ради Європи, ЄС, ОАД;

- завдяки історико-правовому методу проаналізовано різні етапи розвитку судової системи АС в їх хронологічній послідовності та з урахуванням специфіки кожного з історичних етапів еволюції судової системи АС;

- соціологічний метод застосовувався при дослідженні особливостей комунітарного характеру африканського суспільства, що зумовило гармонійне поєднання колективних та індивідуальних прав у Банжувльській хартії. Проаналізовано практику БКПЛН та АСПЛН на предмет звернень від осіб та/або груп осіб з метою оцінки відповідності соціальним потребам. Крізь призму соціальних чинників досліджено поширення юрисдикції АСПЛН на транснаціональні злочини;

- логіко-юридичний метод використовувався для систематизації міжнародно-правових норм і встановлення взаємозв'язків між ними. З його допомогою проаналізовано положення міжнародних договорів ОАЄ та АС з метою виявлення особливостей логіки побудови та внутрішньої узгодженості.

Наукові досягнення у сфері теорії права, філософії права, соціології права, порівняльного правознавства, антропології

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу

права, історії держави і права, теорії міжнародного права посприяли більш охопному висвітленню предмета монографічного дослідження. З точки зору гносеології особливо важливими є джерела, що розкривають передумови виникнення судової системи АС та правові засади регулювання її функціонування. Йдеться про міжнародні договори, передусім установчі акти ОАЄ та АС як міжнародних організацій, у рамках яких створювалися відповідні судові та квазісудові органи, міжнародно-правову доктрину – доктринальні джерела пізнання міжнародного права, зокрема наукові праці, присвячені дослідженню правових аспектів діяльності судових і квазісудових органів ОАЄ / АС; практику цих органів, яка охоплює і рішення, що мають юридично обов'язкову силу, і рекомендації та висновки.

Міжнародно-правові акти, аналіз яких посідає значиме місце в монографічному дослідженні, доречно розділити на дві групи: ті, що безпосередньо стосуються судової системи АС, та ті, що опосередковано вплинули на її становлення і розвиток. До першої категорії належать такі міжнародні договори: Статут ОАЄ¹¹, Установчий акт АС¹², Банжувська хартія з прав людини і народів¹³ тощо. Не менш важливими в африканській правовій архітектоніці є протоколи, статuti, регламенти та інші акти, покладені в основу функціонування судових і квазісудових органів ОАЄ / АС, зокрема: Регламент Африканської комісії з прав людини і народів¹⁴, Протокол до Африканської хартії прав людини і народів щодо заснування Африканського суду з прав людини і народів¹⁵, Угода про розміщення Африканського суду

¹¹ OAU Charter. 1963. 11 p. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/7759-file-oau_charter_1963.pdf (дата звернення: 13.12.2024).

¹² The Constitutive act of the African Union. 2000. Lome, Togo. P. 23. URL: https://au.int/sites/default/files/pages/34873-file-constitutiveact_en.pdf (дата звернення: 26.11.2024).

¹³ African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights, 1981. 19 p. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/36390-treaty-0011_-_african_charter_on_human_and_peoples_rights_e.pdf (дата звернення: 14.04.2024).

¹⁴ Rules of Procedure of the African Commission on Human and Peoples' Rights, 2020. 63 p. URL: <file:///C:/Users/38099/Downloads/rulesofprocedure2020eng1.pdf> (дата звернення: 28.04.2024).

¹⁵ Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the establishment of an African Court on Human and Peoples' Rights. 1998. 12 p. URL: <https://www.african-court.org/wpafc/wp-content/uploads/2020/10/2-PROTOCOL-TO-THE-AFRICAN-CHARTER-ON-HUMAN-AND-PEOPLES-RIGHTS-ON-THE->

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади становлення судової системи Африканського Союзу

з прав людини і народів в Аруші між урядом Об'єднаної Республіки Танзанія та Африканським Союзом¹⁶, Регламент Африканського суду з прав людини і народів¹⁷, Протокол Суду Африканського Союзу¹⁸, Протокол до Статуту Африканського суду з прав людини¹⁹, Статут Африканського суду справедливості та прав людини (Додаток до Протоколу про Статут Африканського суду справедливості та прав людини)²⁰, Протокол щодо поправок до Протоколу про Статут Африканського суду справедливості та прав людини і народів²¹, Додаток до Статуту Африканського суду справедливості та прав людини і народів²².

Серед міжнародно-правових актів, що опосередковано пов'язані з судовою системою АС, можна виокремити: Генеральний

ESTABLISHMENT-OF-AN-AFRICAN-COURT-ON-HUMAN-AND-PEOPLES-RIGHTS.pdf (дата звернення: 07.04.2024).

¹⁶ Host agreement between the government of the United Republic of Tanzania and the African Union on the seat of the African Court on Human and Peoples' Rights in Arusha, Tanzania. 2005. 27 p. URL: <http://en.african-court.org/images/Protocol-Host%20Agreement/agreement-Tanzania%20and%20AU.pdf> (дата звернення: 15.10.2016).

¹⁷ Rules of African Court on Human and Peoples' Rights. 2020. 56 p. URL: <https://www.african-court.org/wpafc/wp-content/uploads/2021/04/Rules-Final-Revised-adopted-Rules-eng-April-2021.pdf> (дата звернення: 15.07.2024).

¹⁸ Protocol of the Court of Justice of the African Union. 2003. Maputo. Mozambique. P. 26. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/36395-treaty-0026_-_protocol_of_the_court_of_justice_of_the_african_union_e.pdf (дата звернення: 13.08.2024).

¹⁹ Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights. 2008. Sharm El-Sheikh. Egypt. P. 7. URL: http://en.african-court.org/images/Basic%20Documents/ACJHR_Protocol.pdf (дата звернення: 04.04.2017).

²⁰ Statute of the African Court of Justice and Human Rights (Annex to Protocol). 2008. Sharm El-Sheikh. Egypt. P. 1–29. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/36396-treaty-0035_-_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_e.pdf (дата звернення: 28.10.2024).

²¹ Protocol on Amendments to the Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights. 2014. Malabo. Equatorial Guinea. P. 1–8. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/36398-treaty-0045_-_protocol_on_amendments_to_the_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_e-compressed.pdf (дата звернення: 11.11.2024).

²² Annex Statute of the African Court of Justice and Human and People's Rights (Annex to Protocol on Amendments). 2014. Malabo. Equatorial Guinea. P. 1–8. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/36398-treaty-0045_-_protocol_on_amendments_to_the_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_e-compressed.pdf (дата звернення: 08.11.2024).

Книги, які можуть вас зацікавити

Право адвоката на інформацію. Як домогтися відповіді на адвокатський запит

Повідомлення про підозру. Видання друге

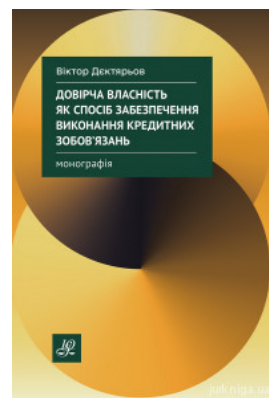
Кримінальна відповідальність за міжнародні злочини в Україні

Космос у парадигмі глобальної безпеки

Військова кримінологія. Кримінологічні аспекти запобігання і протидії військовій злочинності

Довірча власність як спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань

Перейти до галузі права
Порівняльне правознавство

Перейти на сайт →